פ: הנשרפין פרק תשיעי סנהדרין

אלא למ"ד זה וזה גורם כו'. נראה דהא דמשיב ליה זה וזה גורם היינו כמאן דאמר מושבין לזרע האב דלמאן דאמר אין מושבין לזרע האב ומאי קשיא ליה הא הך ברייתא כר' יהודה דאמר כונסין לכיפה ומשמיענו ליה כפ' אותו ואת בנו (חולין דף עט.) דאמר אין מושבין לזרע האב ומיהו התם מיבעיא לן אי מיפשט פשיטא ליה לרבי יהודה או קפוקי מספקא ליה ועוד יש לחלק דהתם בדבר דכל חד בחפי נפשיה המילה הוא פליגי אבל הכא דחד איסורא וחד התירא כולי עלמא מודו דמושבין תדע דכפ' כל האיסורין (תמורה דף ל: ושם) איכא מאן דאמר לר' אליעזר נרבעו ונכפוף עיבריו ונכפ' אותו ואת בנו (חולין דף עט:) מספקא ליה לרבי אליעזר אי מושבין או לא ומיהו בפרק בהמה המקשה (שם דף פט.) איבעיא להו מהו למוש לזרעו: **עובר** ירך אמו. משמע שכן הלכה מדלא פריך הניחא למ"ד ירך אמו אלא למ"ד לאו ירך אמו מאי איכא למימר כדפריך מזה זה גורם ומיהו יש לדחות דכולה שמעתא לא מסיק לשנות הברייתא מפשטא אלא לתרוצה אליבא דרבא דאמר ולד הנוצרת אסור היא וולדה נגמו דטעמא משום דעובר ירך אמו הוא וכדמוכח בתמורה (דף ל:) ומיהו מדרבא גופיה יש לדקדק דקאמר היא וולדה נגמו היא וולדה נרבעו וכן בפרק הפרה (כ"ק דף מז. ושם) דאמר רבא פרה שהזיקה גובה מוולדה מאי טעמא גופה הוא אלמא עובר ירך אמו ומימה דבאלו טריפות (חולין דף נח. ושם) מייתי פלוגתא דוולד טריפה ר' אליעזר אומר לא יקרב ורבי יהושע אומר יקרב ומשמע התם דלמ"ד טריפה אינה יולדת פליג בעובר ירך אמו כשעיברה ונכפוף נטרפה דרבי יהושע סבר עובר לאו ירך אמו והכי קיימא לן דטריפה אינה יולדת כדאית' התם[1] בהדיא הלכתא כוותי' כל י"ב חדש בנקבה כל שאינה יולדת וקיימא לן נמי כר' יהושע דרבי אליעזר שמותי הוא ועוד משכחן בפ"ק דבילה (דף ו. ושם) דאמרי ליה רב כהנא ורב אפי לרב וכי מה בין זה לעגל שנולד מן הטרפה ביום עוד שהוא מותר וי"ל דבכל דומכי עובר ירך אמו הוא כר מלעניין טרפות שהוא תלוי בחיות והעובר יש לו חיות בפני עצמו ולא אמרינן עובר ירך אמו שנטרף עם אמו תדע דרבא גופיה שמעינן ליה בפרק בהמה המקשה (חולין דף עה.) השוחט את הטריפה ומצא בה בן ט' חי מותר וכו' ואע"ג דבשאר מילי נמי משמע בפרק כל האמורין (תמורה דף ל: ושם)[2] דעובר לאו ירך אמו לר' יהושע דאמר רב הונא בר חיננא אמר רב נחמן מחלוקת בשעיברו ונכפוף נרבעו דר' אליעזר סבר עובר ירך אמו ורבנן סברי לאו ירך אמו אין הלכה כן אלא כדקאמר התם רבא אמר רב נחמן דבנרבעו ונכפוף עיבריו פליגי אבל עיבריו ונכפוף נרבעו ד"ה אסור דעובר ירך אמו אפילו לר' יהושע דרבנן דהתם היינו רבי יהושע בר פלוגתיה דרבי אליעזר ורבא נמי אית ליה דעובר ירך אמו הכא והתם ואותו לשון דרבא אמר רב נחמן הוא עיקר דמייתי ליה בפ' כל הבלמים (ע"ז דף מו:) גבי משתחוה לקמה ומהא דאמר ר' יוחנן שלהי פ"ב דגיטין (דף כג: ושם) גבי שפחה לאם היתה עוברה זכתה לו משום דעובר ירך אמו ועשה כמו שהקנה לה אחד מאבריה אין ראיה שכן הלכה דהתם אליבא דרבי קאמר ושמא אין הלכה כמותו ור' יוחנן גופיה שפירכה כן אית ליה בתמורה בפ' כילד מערימין (דף כה.) עובר לאו ירך אמו דאמר ר' יוחנן הפרים חטאת מעוברת וילדה רצה בה מתכפר רצה בוולדה ומפרש טעמא משום דסבר אם שייבו משויר עובר לאו ירך אמו והוה ליה כמפרים שתי חטאות לאחריות מיהו יש לדקדק מזה דמותיב התם תיובתא דר' יוחנן תיובתא ואע"ג דקאמר בתר הכי לימא אם שייבו משויר תנאי היא מ"מ הרי איתותב אלמא אין הלכה כן ואין דרך הש"ס כשאין הדברים עיקר אומר תיובתא אע"פ שיכול למצוא תנאי דפליגי כדאשכחן בהנחקין (גיטין דף נג: ושם) דמסיק תיובתא דמאן דאמר היזק שאינו ניכר[3] לאו שמיה היזק וכתר הכי קאמר לימא תנאי היא וכפ' השולח (שם דף מא:) פליגי בהדיא בהיזק שאינו ניכר אליבא דעולא גבי עבד שעשאו רבו אפותיקי ואע"ג דכפ' הערל (יבמות דף עח.) מייתי מילתיה דר' יוחנן דתמורה ופריך עלה אלא הא דאמר רבא נכרית מעוברת שנתגיירה בנה אין לריך וכו' ודחיק לשנויי שאני עובר דהיינו רביתיה לאו משום שיהו עיקר דברי ר' יוחנן אלא משום דבעי לאוקמי מלתיה דרבא דנכרית אליבא דרבי הכל ורבא גופיה אית ליה הכא עובר ירך אמו ובתמורה (דף ל:) ובפ' הפרה (כ"ק דף מז.) ור"ת מפרש דבכל דוכתי קי"ל דלאו ירך אמו כדמשמע בחולין ובהניח דיבמות (דף עח.) ובפ' כילד מערימין (תמורה דף כה.) לא גרים תיובתא בתרא אלא הכי תיובתא דר' יוחנן לימא אם שייבו משויר תנאי היא והא דאמר רבא הכא ובתמורה (דף ל:) ולד הנוצרת והנרבעת אסור לא פליגא והיינו טעמא כיון דעד עכשיו היה חיות הולד תלוי באם הוי כאילו נגמר דין שניהם להריגה ולאו משום דהוי ירך אמו וכן הא דתנן בפ"ק דערכין (דף ז.) האשה היוצאת ליהרג אין ממתינין לה עד שתלד ופריך בגמ' פשיטא גופה הוא התם נמי טעמא כדפרישית ומיהו הניחא דפ' הפרה (כ"ק דף מז. ושם) קשה אמאי כי ליתא לפרה משתלם רביע נזק מן הולד כיון דלאו ירך אמו אע"ג דהוא נמי חזיק למה ישלם חלקו וחלק פרה אטו שני שוורים תמים שהזיקו אם אבד אחד מהן מי הוה משלם אידך חלקו וחלק חבירו פשיטא דלא משלם: **הוי** מותרה לדבר הקל. פלוגתא בפ' אלו נערות (כתובות דף לג. ושם) כמותרה למיתה אי הוי מותרה למלקות וא"ת ותפשוט מהא דתניא בפ' בן סורר (לעיל דף עא:) עשה כן בישראל ונתגייר חייב אם בא על אשת איש ישראל ואח"כ נתגייר משום דאי עביד השתא בר קטלא הוא ועל כרחיך בדאתרו ביה דאי לא אתרו ביה אי עביד השתא לאו בר קטלא הוא אלמא מותרה לפריך הוי מותרה לחנק וי"ל דאפילו לא אתרו בהיותו נכרי יש לנו למיימר אע"פ שנתגייר הואיל וכבר נתחייב ולא מיפטר משום דלא אתרו ביה ומאחר דהשתא נמי אי אתרו ביה יש בעון זה חייב מיתה. וא"ת כי לא הוי נמי מותרה לדבר קל תיפוק ליה דהכא חייב כדאמר בפ' נגמר הדין (לעיל דף מה:) שאם אי אתה יכול להמיתו במיתה הכתובה בו אתה ממיתו בכל מיתות שאתה יכול ושם פירשתי[4]: **הנסקלין בנשרפין.** שאל הרב ר' יצחק בן הרב ר' מרדכי את רבינו תם אמאי קאמר רבי שמעון ידונו בסקילה שהשריפה תמורה ניחל בתר רובא להחמיר בדיני נפשות כדאיתא בפרק קמא דחולין (דף יא.) ומיהו[5] דלא אזלינן בתר רובא לחייב אותו שהוא זכאי מכל וכל שלא הרג כלל ולא דמי לאותן שהרגו דלא

אלא למ"ד [א]זה וזה גורם מותר מאי איכא למימר אלא אמר רבינא אימא [ב]אם עד שלא נגמר דינה עיברה וילדה ולדה מותר ואם עד שלא נגמר דינה עיברה ומשנגמר דינה ילדה ולדה אסור [ג]עובר ירך אמו הוא: כל חייבי מיתות: ש"מ [ד]מותרה לדבר חמור הוי מותרה לדבר קל א"ר ירמיה הכא במאי עסקינן [ה]בגון שהתרו בו סתם והאי תנא הוא [ו]דתניא ושאר חייבי מיתות שבתורה אין ממיתין אותן אלא בעדה ועדים והתראה [ז]ועד שיודיעוהו שהוא חייב מיתת ב"ד רבי יהודה אומר עד שיודיעוהו באיזה מיתה הוא נהרג ת"ק יליף ממקושש ורבי יהודה אומר מקושש הוראת שעה היתה: הנסקלין בנשרפין: [ח]מתני' ליה רב יחזקאל לרמי בריה הנשרפין בנסקלין ר"ש אומר ידונו בסקילה שהשריפה חמורה אמר ליה רב יהודה אבא לא תיתנייה הכי מאי אריא דשריפה חמורה תיפוק ליה דרובה נסקלין נינהו אלא [ט]היכי אתנייה הנסקלין בנשרפין ר"ש אומר ידונו בסקילה שהשריפה חמורה אי הכי אימא סיפא וחכ"א ידונו בשריפה שהסקילה חמורה תיפוק ליה דרובה נשרפין נינהו התם רבנן הוא דקאמרו ליה לר"ש לדידך דאמרת שריפה חמורה לא סקילה חמורה אמר ליה שמואל לרב יהודה [י]שיננא לא

איכא למימר. דהא כשנוכר לאחר גמר דין לאו איהו לחודיה גרמא ליה שלקה מן הזכר הוא בא דהיתר ואיסור גרמו לו שיבא: **ואם עד שלא נגמר דינה הוכר עוברה.** דהיינו בין נגיחה לגמר דין: **ומשנגמר דינה ילדה ולדה אסור.** אע"ג דלא הוה בשעת נגיחה כיון דהוה בשעת גמר דין נאסר בגמר דין עם אמו דעובר ירך אמו הוא: **ש"מ.** מדקתני ידונו בסקילה[1] מותרה למיתה תמורה הוי מותרה למיתה קלה משום דקלה בכלל חמורה דאי לא הוי מותרה למיתה קלה הכי דנתחייבו חמורה היאך נתחייבו בסקילה[2] הא לא אתרו בהם מיתה זו ונפטרי' לגמרי אלא נילף מהכא דהוי מותרה: **א"ר ירמיה.** מהכא ליכא למילף הכא בהתרו בהם מיתה סתם ולפיכך קלה וחמורה בשמעא: **והאי תנא הוא.** דקאמר לא בעינן להזכיר שם אותה מיתה: **ושאר חייבי מיתות.** חוץ ממקשש שאינו צריך התראה דרחמנא אמר[3] לא תמוט ולא תכסה עליו: **עדה ועדיש.** לאו דוקא דמסית נמי עדים ועדה קא בעי והא דנקט ושאר משום התראה נקט לה: **יליף ממקושש.** שהמוזאים אותו לא התרו בו שם מיתתו דלא הוי ידעי לה אלא מיתה סתם: **הוראת שעה היתה.** ועל פי הדבור מיתייב ולא גמרינן מינה לדורות הואיל ונפקא לן[4] התראה מיומת המת[5] שיתיר עלמו למיתה אותה מיתה משמע: **הנשרפין בנסקלין.** משמע כגון דהוי נסקלין ריבא ואינרבא כהו מיעוטא נשרפין: **תיפוק ליה דרובא נסקלין נינהו.** היכי נקט טעמא משום דאי אתה רשאי למוסרו למיתה חמורה בלאו הכי נדיינינהו בסקילה (הוה) בתר רובא: **אלא היכי איתנייהו.** אבוה מהדר ליה אלא היכי אלמדנו: **אמר ליה רב יהודה הנסקלין בנשרפין.** דאע"ג דנשרפין רובא מדתני לר' שמעון בסקילה מפני שהשריפה חמורה. תיפוק ליה דלריכא למימר כולן בשריפה, דא"כ אולא לך בתר מיעוטא (שם). **הנסקלין בנשרפין.** דאע"ג דנשרפין רובא ידונו בסקילה מפני שהיא קלה (שם). **התם רבנן הוא דקאמרו כו'.** אלא דקאמרי שהסקילה חמורה, לאו טעמא יהבי למילתייהו, אלא הכי אמרי ידונו בשריפה בתר רובא, דקאמרת ידונו בסקילה להקל עליהם, אין אתה מיקל אלא מחמיר, שהסקילה חמורה (שם).

עין משפט נר מצוה

מה א מיי' פ"ז מהל' סנהדרין הלכה יד סמג לאוין מה טושע"מ יו"ד סי' קמב סעיף יא:

סט ב מיי' פי"א מהל' זקי ממון הלכה יב:

נ ג מיי' פי"ב מהלכות סנהדרין הלכה כ:

מסורת הש"ס

א) [חולין נח. וש"נ], ב) כתובות לב., ג) [עי' טעמו של דבר תוס' כתובות לב. ד"ה מתמה], ד) לעיל ח: [ותוספ' פי"א], ה) [לעיל ע"ש], ו) [קידושין לב. ע"ש], ז) [ברכות לו. וש"נ ועמ"ש בס"ד בתגיגה טו: על לידו פירושא דענין שיגגה], ח) [תלי ל"ל בקלה], ט) [דברים יג], י) [לעיל מא.], כ) [דברים יז], ל) [דף נח.], מ) נל"ל דף לב ע"א. רש"ש], נ) [נל"ל מיכר שמיה], ס) [ד"ה מסוס], ע) [שיין לעיל עט: בתמצה], פ) [עי' מהרש"א].

מוסף רש"י

ושאר חייבי מיתות כו'. גבי מסית קאי, דרחמנא אמר (דברים יג) לא תחמול לא תכסה, ויהרג כלי התראה על ידי הסמנת עדים (לעיל ח:). **בעדה.** עדים (שם). **ועד שיודיעוהו.** עדיו בשעת התראה שהוא חייב מיתה בב"ד אם יעבור עבירה זו, ומיהו אע"ג דלא מזהרי ליה אינו מיתה התראה היא ומחייב (שם). הנשרפין בנסקלין. משמע אחד מן הנסקלין נתערב בנסקלין הרבה, וקי"ל כל חייבי מיתות שבתורה שנתערבו יאין יודע איזה מהן נקלה ואיזה מהן כחמורה, כולן ידונו בקלה, שאין אתה רשאי למשוך את הקל לעונש חמור אלא נתחייב בו (קזושין לב.). אמר ליה רב יהודה. כריה דרב יחזקאל לרב יחזקאל, אבא לא תיתנייה הכי. הנשרפין בנסקלין ורובא נסקלין רובא, דא"כ אמאי תנית טעמא משום דשריפה חמורה, תיפוק ליה דליכא למימר כולן בשריפה, דא"כ אולא לך בתר מיעוטא (שם). הנסקלין בנשרפין. דאע"ג דנשרפין רובא ידונו בסקילה מפני שהיא קלה (שם). **התם רבנן הוא דקאמרו כו'.** אלא דקאמרי שהסקילה חמורה, לאו טעמא יהבי למילתייהו, אלא הכי אמרי ידונו בשריפה בתר רובא, דקאמרת ידונו בסקילה להקל עליהם, אין אתה מיקל אלא מחמיר, שהסקילה חמורה (שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com